

Föreningen Sveriges Fäbodbrukare
c/o Palmcrantz
Overgattu 2
793 60 Siljansnäs
www.fabod.nu

Sälen 2015-06-15

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande avseende Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen - Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde, dnr Ku2014/591/KA

Det svenska fäbodväsendet var en integrerad del av det gamla jordbrukarsamhället inom stora delar av vårt land och med detta följer djupa traditioner och en lång kulturhistoria. Fäbodkulturen utgör än idag ett väsentligt inslag i den regionala identiteten med olika förtecken inom det nutida fäbodområdet från Värmland, Dalarna, Gävleborg och norrut. Idag finns endast ett mindre antal fäbodar i drift utspridda i skogs- och fjällområdet i Sverige. Fäbodväsendet svarar för betydande kulturhistoriska värden och i de fall fäbodar fortfarande är i drift är detta av stort värde i sig självt som levande och immateriellt kulturarv. I vissa områden i Sverige har fäbodarna flerkulturell bakgrund. I de värmländska finnbygderna är gamla fäbodar ofta nyttjade till senare boplatser för den skogfinska befolkningen. I gränsbygderna mot Norge och i de historiska norska områdena återfinns många gemensamma drag med det norska säterbruket. I Tornedalen och mot finska gränsen benämns fäbodarna som "kenttä". Så utgör också fäbodbruket ett lokalt samhälle och fäbodbrukarna utgör bärare av traditionell kunskap som beskrivs och omfattas av konventionen om biologisk mångfald, artiklarna 8j och 10c, i likhet med flera andra kategorier småskaliga förvaltare av landsbygdens levande kulturarv. När vi här använder begreppet fäbodbruk så ska också i tillämpliga delar tolkas in övrigt utmarksbete som en näraliggande och delvis integrerad och delvis överlappande på motsvarande sätt kulturhistoriskt förankrad markanvändning i skogs- och fjällområden.

Farokonventionens syfte att svara mot de nya behov och utmaningar som kulturmiljöområdet ställs inför har betydelse också för fäbodkulturens överlevnad. Rovdjursituationen, den övergripande jordbrukspolitiken samt de starka strukturella förändringarna i samhället, den agrara sektorn och i livsmedelsnäringen har inneburit en radikal minskning av traditionell fäboddrift, och de få fäbodbrukare vi har kvar i Sverige kämpar för att få fortsätta att bedriva sin verksamhet. Samtidigt ser vi ökande ekonomiska värden av kulturarvet inom bland annat turism- och livsmedelssektorerna, värden som nu inte självklart tillfaller fäbodbrukarna.

Konventionens centrala utgångspunkter är viktiga aspekter för fäbodbruket: att sätta människan i centrum, kopplingen till området för mänskliga rättigheter där varje individ tillerkänns rätten till att få vara med och uttöka vad kulturarvet är, samt användandet av kulturarvet. Den föreslagna ratificeringen kan innebära förbättrade möjligheter också för fäbodbruket som kulturarv och fäbodbrukarna som traditionsbärare att bidra med samhällsliga värden. Genom att också upprätthålla fäboddriften i landets fäbodrar bidrar vi tillsammans till att säkerställa konventionens intentioner att kulturarvet kan utgöra en resurs för social- och ekonomisk hållbarhet. Vi ser därför positivt på konventionens syfte att hantera och integrera arbetet med (också det levande) kulturarvet i pågående samhällsprocesser.

Vi ser också positivt på den analys som ämbetet gör för det fortsatta arbetet med kulturarvsförvaltningen i samhällsutvecklingen, såväl vad gäller möjligheter som konsekvenser och utmaningar. Det redovisar ett antal relevanta frågor och aspekter som hör till den fortsatta processen med implementering av konventionen och utveckling av förvaltningen.

Dock finns ett behov av att också skapa en objektiv grund för det fortsatta arbetet med kulturarvet och i konventionens anda. För fäbodbrukets del innebär det som exempel att faktiskt lyfta fram kunskapen om och tillerkänna fäbodbrukets historik och betydelse för såväl det fysiska, immateriella och biologiska kulturarvet som betydelsen för den regionala identiteten inom stora delar av vårt land. Utifrån detta perspektiv ser vi närmast att konventionens visioner skulle kunna underlätta hanteringen av vissa samhällsproblem. Så finns också ett särskilt behov av att synliggöra och förbättra situationen för överlevnad och framtida utveckling för det kulturarv som är förknippat med den fjällbondekultur med tillhörande fäbodbruk som har anor i förhistorisk tid och som fortfarande finns kvar inom det södra fjällområdet.

Ramkonventionens sammantagna syfte att säkerställa kulturarvets plats i centrum av en vision om hållbar utveckling är mycket relevant för fäbodbrukarna. Fäbodbrukets långvariga kontinuitet ger möjligheter för vidmakthållande av traditionell kunskap och ett bevarande av ett levande kulturarv, samtidigt som detta därmed också ger en grund för att säkra de fysiska miljöerna.

Fäbodbrukarna ser därmed positivt på förslaget till ratificering då detta innebär ett stöd och ett erkännande av möjligheterna också för fäbodbruket som kulturhistoriskt förankrad näringsverksamhet men också för att det bidrar till att stärka rätten och möjligheterna att förvalta traditionell kunskap och att bedriva vår verksamhet som ett levande kulturarv som också kan tillåtas utvecklas i tiden.

Föreningen Sveriges Fäbodbrukare

Kristian Olofsson

Ordförande

ordforande@fabod.nu